

פתרון מורחב מרתון דיני נזיקין

1. אמיר ומירב רכבו יחד על אופניים (לא ממונעים) של אמיר על הכביש ברחוב אבן גבירול בתל אביב, כאשר אמיר נוהג ומירב יושבת מאחוריו, ברגע של היסח דעת סטה אמיר ממסלולו אל הנתיב השמאלי והתנגש ברוכב אופנוע בזמן שנסע בנתיב. רוכב אופנוע היה מבוטח כדן. כל השלושה נפלו ונפצעו קל. אמיר, מירב ורוכב האופנוע מעוניינים להגיש תביעה בגין נזקי הגוף שנגרמו להם.

מה הדין?

א. מירב ורוכב האופניים זכאים להגיש תביעה נגד אמיר מכוח פקודת הנזיקין בלבד. מירב היא היחידה שיכולה להגיש תביעה לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (להלן: "פלת"ד") נגד חברת הביטוח של רוכב האופנוע, במקום תביעה מכוח פקודת הנזיקין.

ב. **אמיר, מירב ורוכב האופנוע זכאים להגיש תביעה לפי חוק הפלת"ד נגד חברת הביטוח של רוכב האופנוע. איש מהם לא זכאי להגיש תביעה מכוח פקודת הנזיקין.**

ג. רוכב האופנוע זכאי להגיש תביעה נגד חברת הביטוח שלו לפי חוק הפלת"ד או תביעה בכוח פקודת הנזיקין נגד אמיר. מירב זכאית להגיש תביעה לפי פקודת הנזיקין נגד אמיר או תביעה לפי חוק הפלת"ד נגד רוכב האופנוע. אמיר, זכאי להגיש תביעה מכוח חוק הפלת"ד נגד חברת הביטוח של רוכב האופנוע.

ד. מירב ורוכב האופנוע זכאים לתבוע רק את אמיר בתביעה לפי חוק הפלת"ד, ובתוך כך לא יצטרכו להוכיח את אחריותו לתאונה. אמיר זכאי לתבוע את החברת הביטוח הממשלתית "קרנית".

סעיפים 1 ו-8 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים

הגדרות

1. בחוק זה –

"תאונת דרכים" – מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי; "נזק גוף" – מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים; "שימוש ברכב מנועי" – נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן היתנתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד; "נפגע" – אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970; "פקודת הביטוח" – פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח משולב], תש"ל-1970; "מבטח" – כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח; "רכב מנועי" – רכב – "או" רכב – רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות. "ישראלי" – "אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבידו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952; "האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו"מבטח משטחי האחריות האזורית הפלסטינית" – כהגדרתם בפקודת הביטוח. "האזורים" – כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995.

(פקע)

ייחוד העילה

8. (א)

מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.
(ב) מי שאלמלא הוראות סעיף 22(ב), היתה תאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה כאמור בסעיף קטן (א), דינו לענין הוראות סעיף זה, כדין מי שיש לו עילת תביעה על פי חוק זה.
(ג) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה.

2. סבתו, אשתו של ניסים ושלוש ילדיו, שנהרג בתאונת דרכים שעה שנהג במשאית השייכת למעבידו, הגישו תביעה לפיצויים נגד חברת הביטוח אשר ביטחה את הנהיגה במשאית. כולם היו "סמוכים לשולחנו". התברר שניסים נהג ברכב שאין לו רישיון לנהוג בו, שכן לא שילם את האגרה בגין הרישיון. מהו הדין?

- א. סבתו אשתו וילדיו של ניסים זכאים לתבוע פיצויים מחברת הביטוח שביטחה את הנהיגה במשאית.
- ב. סבתו, אשתו וילדיו של ניסים זכאים לתבוע פיצויים מקרנית-הקרן לפיצוי נפגעי תאונות הדרכים.
- ג. אשתו וילדיו של ניסים זכאים לתבוע פיצויים מחברת הביטוח שביטחה את הנהיגה במשאית. סבתו אינה זכאית לתבוע.
- ד. אשתו וילדיו של ניסים זכאים לתבוע פיצויים מקרנית-הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים. סבתו אינה זכאית לתבוע.

סעיפים 4(א) ו-7 לחוק חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; סעי' 2 ו-78 לפקודת הנזיקין

תרופה על נזק גוף

4. (א) על זכותו של נפגע לפיצוי על נזק גוף יחולו הוראות סעיפים 19 עד 22, 76 עד 83, 86, 88 ו-89 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן – פקודת הנזיקין), ואולם –

(1) בחישוב הפיצויים בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק (להלן – הכנסה מרבית); היה שיעור אבדן השתכרותו ואבדן כושר השתכרותו של הנפגע פחות ממאה אחוזים, תופחת גם ההכנסה המרבית שתובא בחשבון בחישוב הפיצויים, בשיעור שבו פחת ממאה אחוזים;

לענין פסקה זו, השכר הממוצע במשק – "השכר הממוצע לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או השכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, כפי שהם ערב קביעת הפיצוי, הכל לפי הגבוה יותר;

(2) היו הפיצויים האמורים פטורים ממס הכנסה יחושבו הפסדי הנפגע לענין פיצויים אלה לפי הכנסתו לאחר ניכוי מס הכנסה החל עליה בעת קביעתם, ובלבד שההפחתה בשל ניכוי המס כאמור לא תעלה על 25 אחוזים מן ההכנסה שלפיה יחושבו פיצויים אלה;

(3) הפיצויים בשל הנזק שאינו נזק ממון לא יעלו על מאה אלף לירות; שר המשפטים, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להגדיל סכום זה.

זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים

7. תלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

הגדרות

2. בפקודה זו –

"הורים" – לרבות הורי הורים והורים חורגים;

"חיה" – לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים;

"חיית בר" – כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם;

"ילד" – לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;

"מיטלטלין" – דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר;

"מעביד" – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;

"מקרקעין" – קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;

"נזק" – אבדן חיים, אבדן נכס, נזק, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

"נזק ממון" – הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;

"נכס" – מקרקעין או מיטלטלין;

"נתבע" – לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;

"פגיעה" – נגיעה שלא כדין בזכות משפטית;

"תובע – לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;
 "תובענה – כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד ;
 "תופש – אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

זכותם של תלויים לפיצויים

78. גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה – יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

3. משה, בעליו של הכלב בובי, טייל להנאתו עם כלבו הקשור ברצועה בגינה הסמוכה לביתו, כשאליו, מתלווה חברו הטוב עמוס. יאיר, שחלף על פניהם, זיהה את עמוס, המסרב ללא הצדקה לפרוע לו חוב כספי של 10,000 ש"ח, תקף אותו וחבט בו נמרצות. הכלב בובי התנפל על יאיר, נשך אותו וגרם לו לנזק. יאיר תובע ממשה פיצוי בגין נזקי הגוף שנגרמו לו בגין היזק על ידי כלב.

מה הדין?

- א. משה לא התרשל, ומשכך הוא אינו חייב לפצות את יאיר.
- ב. נזקו של יאיר נגרם עקב כך שתקף את עמוס, ועל כן משה אינו חייב לפצות את יאיר.
- ג. **משה חייב לפצות את יאיר גם אם לא התרשל.**
- ד. משה חייב לפצות את יאיר רק אם ידע, או חזקה עליו שידע, כי כלבו מועד לנשוך.

סעיפים 41א, 41ב לפקודת הנזיקין

נזקים שנגרמו על ידי כלב

41א. בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן – הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

הגנות

41ב. בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה –

- (1) התגרות של הניזוק בכלב ;
- (2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו ;
- (3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

4. ראובן נסע עם רכבו בפראות וגרם נזק לרכבו של שמעון, הנזק אירע ביום 10.1.2010. שמעון שמר את הדבר בליבו, וביום 15.1.2010 קרע את צמיגי רכבו של ראובן. ראובן הגיש תביעה על נזקי הצמיגים ביום 5.1.2018. שמעון הגיש תביעה שכנגד לקיזוז תביעתו של ראובן בגין הנזק שגרם לו ראובן.

מה הדין?

- א. שתי התביעות התיישנות ובית המשפט לא יידרש לבירורן.
- ב. גם אם בחר שמעון שלא לטעון טענת התיישנות נגד תביעת ראובן, ראובן רשאי בכל מקרה להעלות טענת התיישנות נגד התביעה שכנגד של שמעון.
- ג. אם בחר שמעון שלא לטעון טענת התיישנות נגד תביעת ראובן, ראובן אינו רשאי בשום מקרה לטעון טענת התיישנות נגד התביעה שכנגד של שמעון.
- ד. **אם בחר שמעון שלא לטעון טענת התיישנות נגד תביעת ראובן, ראובן אינו רשאי לטעון טענת התיישנות נגד התביעה שכנגד של שמעון אם יקבע בית המשפט כי נושא התביעות אחד או שהתביעות נובעות מאותן נסיבות.**

סעי' 4 לחוק ההתיישנות

תביעה שכנגד וקיזוז

4. בתובענה על תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא נגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות.

5. במשך שנים סיפרה פועה לשפרה שיוכבד לקחה ממנה את המטפחת היקרה שאימה המנוחה נתנה לה. שפרה החליטה לעשות מעשה, נטלה את המטפחת מיוכבד והעבירה אותה לידי פועה. יוכבד הגישה נגד שפרה תובענה אזרחית בנוזיקין בגין עוולת הגזל.

מה הדין?

- א. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, ואם הטענה תתברר כנכונה, רשאי בית המשפט לחייב את יוכבד בפיצוי כספי לטובת שפרה.
- ב. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, ואם הטענה תתברר כנכונה, רשאי בית המשפט לחייב את יוכבד בפיצוי כספי לטובת פועה ושפרה.
- ג. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, אך אם הטענה תתברר כלא נכונה, רשאי בית המשפט לחייב את שפרה בפיצוי כספי לטובת יוכבד.
- ד. **שפרה אינה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת.**

סעיף 54 לפקודת הנזיקין

זכות אדם שלישי אינה הגנה

54. בתובענה שהוגשה על גזל, לא יוכל הנתבע לשם הגנה להעלות, נגד האדם הזכאי להחזיק במיטלטלין מיד, את זכותו של אדם שלישי.

6. משה נפגע במהלך עבודתו על ידי רכב חולף בהיותו הולך רגל. שלושה חודשים לאחר שהמוסד לביטוח לאומי קבע לו דרגות נכות של 19% לצמיתות כתוצאה מפגיעה זו, החלה שמיעת הראיות בתביעה לפיצויים בגין נזקי גוף שהגיש נגד הנהג הפוגע וחברת הביטוח שלו. הנהג וחברת הביטוח טוענים שלמשה לא נגרמה נכות כלשהי בתאונה.

מה הדין?

- א. מאחר שדרגת הנכות שקבע למשה המוסד לביטוח לאומי נמוכה מ-20%, אין ביכולתם של הנהג וחברת הביטוח לעשות דבר והם אינם רשאים להגיש בקשה להביא ראיות לסתור את דרגות הנכות שקבע המוסד לביטוח לאומי.
- ב. מאחר שהנכות שקבע למשה המוסד לביטוח לאומי נגרמה בתאונת דרכים במהלך עבודתו, אין ביכולתם של הנהג וחברת הביטוח לעשות דבר והם אינם רשאים להגיש בקשה להביא ראיות לסתור את קביעת הנכות.
- ג. **בית המשפט יהיה רשאי להתיר לנהג ולחברת הביטוח להביא ראיות לסתור את קביעת הנכות של המוסד לביטוח לאומי אם שוכנע שמן הצדק להתיר זאת מטעמים מיוחדים שיירשמו.**
- ד. בית המשפט יהיה רשאי להתיר לנהג ולחברת הביטוח להביא ראיות לסתור את קביעת הנכות של המוסד לביטוח לאומי, ובתנאי שבקשה כזו תוגש טרם שמיעת הראיות.

סעי' 6ב לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים קביעת דרגת נכות לפי חוק אחר

6ב. נקבעה על פי כל דין דרגת נכות לנפגע בשל הפגיעה שנגרמה לו באותה תאונת דרכים, לפני שמיעת הראיות בתביעה לפי חוק זה, תחייב קביעה זאת גם לצורך התביעה על פי חוק זה; ואולם בית המשפט יהיה רשאי להתיר לבעל דין בתביעה לפי חוק זה, להביא ראיות לסתור את הקביעה האמורה, אם שוכנע שמן הצדק להתיר זאת מטעמים מיוחדים שיירשמו.

7. יוחאי, העובד כמהנדס ברשות הניקוז, שהיא רשות ציבורית, מצוי בסכסוך עם שכנו יותם, במסגרת תפקידו היה יוחאי אחראי לתכנון הניקוז שנועד לפנות את מי הגשמים מאזור מגוריו, ובשל התיעוב שחש כלפי יותם התייחס יוחאי בשוויון נפש לאפשרות שתעלת הניקוז המתוכננת תגרום להצפת החלקה שעליה ניצב ביתו של יותם. עם בוא הגשמים הוצף ביתו של יותם והוא מיהר להגיש תביעת נזיקין נגד יוחאי, הטוען להגנתו כי לא עשה את המעשה מתוך כוונה לגרום לנזק.

מה הדין?

- א. **יוחאי רשאי לבקש מבית המשפט לדחות את התביעה נגדו. רשות הניקוז תצורף להליך ובית המשפט יחליט לאלתר בבקשתו של יוחאי. לפי נסיבות המקרה בית המשפט ידחה את בקשתו.**
- ב. יוחאי אינו רשאי לבקש מבית המשפט לדחות את התביעה נגדו. רשות הניקוז תצורף להליך, רק היא רשאית לבקש לדחות את התביעה נגד יוחאי. ובית המשפט יחליט בבקשתה לאחר שהצדדים יביאו ראיותיהם ויגישו סיכומים. לפי נסיבות המקרה בית המשפט ידחה את בקשתה.
- ג. יוחאי רשאי לבקש מבית המשפט לדחות את התביעה נגדו. לרשות הניקוז אין זכות להצטרף להליך. בית המשפט יחליט לאלתר בבקשתו של יוחאי. לפי נסיבות המקרה, ידחה אותה.
- ד. יוחאי אינו רשאי לבקש מבית המשפט לדחות את התביעה נגדו, רשות הניקוז תצורף להליך ורק היא רשאית לבקש לדחות את התביעה נגד יוחאי, ובית המשפט יחליט בבקשתה לאלתר. לפי נסיבות המקרה בית המשפט יקבל את בקשתה.

סעי' 7א ו- 7ג לפקודת הנזיקין

חסינות עובד הציבור

- 7א. (א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנזיקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה בידעין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.
- (ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.
- (ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

תובענה נגד עובד רשות ציבורית

- 7ג. (א) הוגשה תובענה נגד עובד רשות ציבורית על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד הרשות הציבורית, רשאים הרשות הציבורית או העובד לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה; הוגשה בקשה כאמור, תצורף הרשות הציבורית להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת, ובית המשפט יקבע האם התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א.
- (ב) קבע בית המשפט כי התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד הרשות הציבורית, ויחולו הוראות סעיף 7ב(ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד הציבור עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה נגד הרשות הציבורית.
- (ג) בית המשפט יחליט בבקשת הרשות הציבורית או העובד כאמור בסעיף קטן (א), לאלתר.

8. חברת "משקאות קלים בע"מ" מייצרת משקאות בבקבוקים. ראובן פרסם לשון הרע על החברה בכוונה לפגוע בה. אך לחברה לא נגרם נזק בפועל. החברה הגישה תובענה כספית לבית המשפט בשל עוולת לשון הרע, והיא עותרת לפיצוי בלא הוכחת נזק. ראובן הודה בכתב הגנתו שהוא אכן פרסם לשון הרע.

מה הדין?

- א. החברה זכאית לפיצוי בסכום מרבי של 50,000 ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה כחוק.
- ב. החברה זכאית לפיצוי בסכום מרבי של 100,000 ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה כחוק.
- ג. החברה זכאית לפיצוי בסכום מרבי של 100,000 ש"ח.
- ד. החברה אינה זכאית לפיצוי כלל.

סעי' 10, 7א לחוק איסור לשון הרע - נפסלה (חלופה ד' שגויה)

פיצוי ללא הוכחת נזק

7א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק; חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.

(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.

(ד) לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת.

(ה) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין סעיף קטן זה –

"מדד – "מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד החדש – "מדד החודש שקדם לחודש העדכון;

"המדד הבסיסי – "מדד חודש ספטמבר 1998.

צו ביניים

10. הודה הנאשם או הנתבע שמקצת הדברים שפורסמו יש בהם לשון הרע או שמקצתם אינם אמת, רשאי בית המשפט, בכל שלב משלבי הדיון לפני מתן פסק-הדין, לצוות על פרסום של תיקון או הכחשה לאותם הדברים כאמור בסעיף 9(א). (2)

9. דוד בעלים של כלב. שמעון תקף את בנו של דוד, ובתגובה הכלב תקף את שמעון וגרם לו נזק גוף (נזק 1), למחרת תקף שמעון את נכדו של דוד, ובתגובה הכלב תקף את שמעון וגרם לו נזק גוף (נזק 2). שמעון הגיש תובענה כספית בשל נזקיו, בגין היזק על ידי כלב.

מה הדין?

- א. שמעון זכאי לפיצוי מדוד בשל שני הנזקים.
- ב. שמעון זכאי לפיצוי מדוד בשל הנזק הראשון, אך לא בשל הנזק השני.
- ג. שמעון זכאי לפיצוי מדוד בשל הנזק השני, אך לא בשל הנזק הראשון.
- ד. שמעון אינו זכאי כלל לפיצוי מדוד.

סעיפים 41 ו-2 לפקודת הנזיקין

הגנות

41. בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה –

- (1) התגרות של הניזוק בכלב;
- (2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
- (3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

הגדרות

2. בפקודה זו –

- "הורים" – "לרבות הורי הורים והורים חורגים;
- "חיה" – "לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים;
- "חיית בר" – "כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם;
- "ילד" – "לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;
- "מיטלטלין" – "דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר;
- "מעביד" – "מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;
- "מקרקעין" – "קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;
- "נזק" – "אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רוחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;
- "נזק ממון" – "הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;
- "נכס" – "מקרקעין או מיטלטלין;
- "נתבע" – "לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;
- "פגיעה" – "נגיעה שלא כדין בזכות משפטית;
- "תובע" – "לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;
- "תובענה" – "כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד;
- "תופש" – "אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

10. אביתר עובד כמסגר במפעל המצוי בבעלות חברת "מסגרות בע"מ". במהלך עבודתו קרסה התקרה בחדר עבודתו עקב רשלנות מעבידתו. עקב כך סבל אביתר מנזק גוף כבד שהותיר בו נכות של 80% ובנוסף לכך נגרם לו נזק רכוש עקב השחתת מחשבו האישי ששווי 5,000 ש"ח. אביתר שרוי במצוקה כלכלית, ועל כן הסכים עם חברו הטוב אבישי להמחות לו את זכותו לתבוע פיצויים ממעבידתו, תמורת תשלום מיידי של 50,000 ש"ח בגין נזקי הגוף ו-5,000 ש"ח בגין נזק הרכוש.
מה הדין?

- א. **אביתר אינו רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצויים הן בגין נזקי הגוף והן בגין נזק הרכוש.**
- ב. אביתר אינו רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזקי הגוף, אך הוא רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזק הרכוש.
- ג. אביתר אינו רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזקי הגוף בשל כך שהתמורה שעליה הוסכם נמוכה באופן בלתי סביר מהנזק שסבל. הוא רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזק הרכוש.
- ד. אביתר רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזקי הגוף, אך הוא אינו רשאי להמחות לאבישי את זכותו לתבוע פיצוי בגין נזק הרכוש.

סעיף 22 לפקודת הנזיקין

אין המחאה בנזיקין

22. הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח הדין.

11. איתמר שכר את שירותיו של קבלן בניין על מנת שיבצע בעבורו עבודות בנייה שאינן טעונות היתר בנייה. איתמר לא היה בבית בעת ביצוע העבודות, לא התערב בעבודתו של הקבלן ולא פיקח עליו. במהלך העבודה העביר הקבלן כלים כבדים ופסולת בניין דרך חצר השייכת לשכנו של איתמר וגרם לה נזק רב. השכן תבע את איתמר בנזיקין בטענה שהיה עליו לפקח על עבודתו של הקבלן.
בהנחה שאיתמר לא התרשל בבחירת הקבלן, האם אפשר לחייב אותו בתשלום פיצויים בגין הנזקים שהקבלן גרם?

- א. לא, מכיוון שאדם שהתקשר עם קבלן עצמאי לביצוע עבודה אינו יכול להיות אחראי למעשיו.
- ב. כן, מכיוון שלא פיקח על עבודתו של הקבלן.
- ג. לא, אלא אם הרשה או אשרר את המעשה שגרם לנזק.
- ד. כן, מכיוון שמדובר בקבלן בניין.

סעי' 15 לפקודת הנזיקין; רע"א 1621/16 Mega Advanced Mathematical System LTD נ' זילברג; רע"א 2059/16 א.א. קליניקת כרמל נ' כהן

חבותו של בעל חוזה

15. לענין פקודה זו, העושה חוזה עם אדם אחר, שאיננו עובדו או שלוחו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה; הוראה זו לא תחול באחת מאלה:

- (1) הוא התרשל בבחירת בעל חוזהו;
- (2) הוא התערב בעבודתו של בעל חוזהו באופן שגרם לפגיעה או לנזק;
- (3) הוא הרשה או אשרר את המעשה שגרם לפגיעה או לנזק;
- (4) הוא היה אחראי מכוח חיקוק לעשיית המעשה שביצעו מסר לקבלן עצמאי;
- (5) הדבר שלעשייתו נעשה החוזה היה שלא כדין.

12. בעת שצפה בסרט בבית הקולנוע "סרטים לכול בע"מ" הבחין לפתע ברק כי פרצה שריפה בכיסא הריק שלידו ממקור בלתי ידוע, וזו כילתה את תיקו שהיה מונח בסמוך. מאוחר יותר, כשצעד בגן הציבורי בדרכו חזרה לביתו, ננשך ברק ברגלו על ידי כלב הרוטוויילר של אלכס, בלא שקדמה לכך התגרות בכלב או בבעליו. ברק הגיש שתי תובענות בנזיקין: בעילת היזק על ידי כלב נגד אלכס ובעילת הרשלנות נגד בית הקולנוע. במהלך הדיון הצליח להוכיח את נזקיו.

מה הדין ?

- א. ברק יקבל פיצוי בגין הנזק לתיק רק אם יוכיח כי בית הקולנוע התרשל; ברק יקבל פיצוי בגין הנשיכה אלא אם אלכס יוכיח כי לא התרשל.
- ב. ברק יקבל פיצוי בגין הנזק לתיק רק אם יוכיח כי בית הקולנוע התרשל; ברק יקבל פיצוי בגין הנשיכה גם אם אלכס יוכיח כי לא התרשל.
- ג. ברק יקבל פיצוי בגין הנזק לתיק אלא אם בית הקולנוע יוכיח כי לא התרשל; ברק יקבל פיצוי בגין הנשיכה אלא אם אלכס יוכיח כי לא התרשל.
- ד. **ברק יקבל פיצוי בגין הנזק לתיק אלא אם בית הקולנוע יוכיח כי לא התרשל; ברק יקבל פיצוי בגין הנשיכה גם אם אלכס יוכיח כי לא התרשל.**

סעיפים 41א, 41ב ו-39 לפקודת הנזיקין

נזקים שנגרמו על ידי כלב

41א. בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן – הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

הגנות

41ב. בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה –

- (1) התגרות של הניזוק בכלב;
- (2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
- (3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

חובת הראיה ברשלנות לגבי אש

39. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי אש או עקב אש, וכי הנתבע הבעיר את האש או היה אחראי להבער האש, או שהוא תופש המקרקעין או בעל המיטלטלין שמהם יצאה האש – על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה, התרשלות שיחוב עליה.

13. עם שובה מטיול ממושך בחול גילתה נטע להפתעתה כי יצחק נכנס לפני חודשיים לדירה שבה היא מתגוררת בשכירות, ומסרב לפנותה. נטע הגישה תביעה נזיקית ובה טענה כי יצחק הסיג את גבולה והיא מבקשת מבית המשפט לצוות על פינויו מן הדירה ולפסוק לה פיצויים בגובה הסכום שהיא נאלצת לשלם בגין שהותה במלון. יצחק טוען שנטע אינה זכאית לתובעו כלל, וכן שהיא מסרה לו בעבר מפתח לדירתה והוא זכאי לשהות בה.

מה הדין?

- א. על נטע להוכיח שיצחק שוהה בדירה שלא כדין. נטע זכאית לתבוע הן צו לפינוי של יצחק הן פיצויים באותה תביעה.
- ב. **על יצחק להוכיח שהוא שוהה בדירה כדין. נטע זכאית לתבוע הן צו לפינוי של יצחק הן פיצויים באותה תביעה.**
- ג. על יצחק להוכיח שהוא שוהה בדירה כדין. נטע זכאית לתבוע צו לפינוי של יצחק, אך עליה להגיש תביעה נפרדת לפיצויים.
- ד. נטע אינה זכאית לתבוע את יצחק מאחר שהיא אינה בעלת הדירה.

סעיפים 29, 30 ו-76 לפקודת הנזיקין; ע"א 5058/99 אילנה כספי

הסגת גבול במקרקעין

29. הסגת גבול במקרקעין היא כניסה למקרקעין שלא כדין, או היזק או הפרעה בידי אדם למקרקעין שלא כדין; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במקרקעין אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

חובת הראיה

30. בתובענה שהוגשה על הסגת גבול במקרקעין – על הנתבע הראיה שהמעשה שעליו מתלוננים לא היה שלא כדין.

פיצויים

76. פיצויים אפשר שיינתנו הם בלבד או בנוסף על ציווי או במקומו; אלא שאם –

(1) סבל התובע נזק, יינתנו פיצויים רק בשל אותו נזק שעלול לבוא באורח טבעי במהלכם הרגיל של הדברים ושבא במישרין מעוולת הנתבע;

(2) סבל התובע נזק ממון, לא יינתנו לו פיצויים בשל הנזק אלא אם מסר פרטים עליו בכתב התביעה או בצירוף לו.

14. בין יצחק הולך רגל-לבין יעקב, שנהג בסמוך אליו, התפתח ויכוח בדבר זכות קדימה, ויעקב פגע ביצחק ברכבו במתכוון ואגב כל נפגע בעצמו עקב איבוד השליטה ברכבו. הן ליצחק והן ליעקב נגרם נזק גוף בשל האירוע.

מה הדין?

- א. יצחק זכאי להגיש תביעה נגד מבטחת הרכב של יעקב ונגד יעקב, הן מכוח חוק הפלתי"ד הן מכוח פקודת הנזיקין. יעקב אינו זכאי כלל להגיש תביעה.
- ב. יצחק זכאי להגיש תביעה נגד מבטחת הרכב של יעקב מכוח חוק הפלתי"ד. יעקב זכאי להגיש תביעה מכוח חוק הפלתי"ד נגד קרנית.
- ג. **יצחק זכאי להגיש תביעה מכוח פקודת הנזיקין. יעקב אינו זכאי כלל להגיש תביעה.**
- ד. יצחק זכאי להגיש תביעה נגד מבטחת הרכב של יעקב ונגד יעקב, הן מכוח חוק הפלתי"ד הן מכוח פקודת הנזיקין. יעקב זכאי להגיש תביעה מכוח חוק הפלתי"ד נגד קרנית.

סעי' 7, 1 ו-8 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים הגבלת זכאותם של נפגעים

7. נפגעים אלה אינם זכאים לפיצויים לפי חוק זה:

- (1) מי שגרם לתאונה במתכוון;
- (2) מי שנהג ברכב תוך הפרת החוק לתיקון דיני העונשין (שימוש ברכב ללא רשות), תשכ"ד-1964, וכן מי שהיה מצוי ברכב ביוזעו שהנוהגים בו כאמור;
- (3) מי שנהג ברכב כשאין לו רשיון לנהוג בו, למעט רשיון שפקע מחמת אי תשלום אגרה או מחמת הגבלה שהוטלה לפי פרק ו'1 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967;
- (4) מי שהרכב שימש לו, או סייע בידו, לביצוע פשע.
- (5) מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימושו ברכב;
- (6) בעל הרכב או המחזיק בו, שהתיר לאחר לנהוג ברכב כשאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה ושנפגע בתאונת דרכים שאירעה באותה נהיגה, בין בהיותו ברכב ובין מחוצה לו.

זכאותו של נוהג בהיתר לתבוע פיצויים

א7. על אף האמור בסעיף 7(5), מי שנפגע כשנהג ברכב בהיתר מאת בעליו או מאת המחזיק בו, ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח אינו מכסה את שימושו ברכב, והוא לא ידע על כך ובנסיבות הענין גם לא היה סביר שידע, יהא זכאי לתבוע פיצויים מן הקרן כפי שזכאי לכך נפגע לפי סעיף 12(ב).

זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים

ב7. תלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

הגדרות

1. בחוק זה –

"תאונת דרכים – "מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;

"נזק גוף – "מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;

"שימוש ברכב מנועי – "נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"נפגע – "אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;

"פקודת הביטוח – "פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח משולב], תש"ל-1970;

"מבטח – "כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח;

"רכב מנועי "או" רכב – "רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

"ישראלי – "אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבדיו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952;

"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו"מבטח משטחי האחריות האזורית הפלסטינית – "כהגדרתם בפקודת הביטוח.

"האזורים – "כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995.

(פקע)

ייחוד העילה

8. (א) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)2 ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.

(ב) מי שאלמלא הוראות סעיף 22(ב), היתה תאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה כאמור בסעיף קטן (א), דינו לענין הוראות סעיף זה, כדין מי שיש לו עילת תביעה על פי חוק זה.

(ג) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה.

קראו את הפסקה וענו על שתי השאלות שאחריה:

ע"א 8301/98 הדסה אנואר נ.ש.א.פ. בע"מ, בפסקה 6:

"מקום שבו דרך המשא ומתן לא צלחה שוב קם הצורך להגן על אינטרס ההסתמכות של החייב, לפיכך אם ישן' התובע על זכויותיו לאחר כישלון המשא ומתן וחולפת תקופת ההתיישנות, קמה תחולה להוראת סעיף 21 לחוק ההתיישנות ורשאי החייב לטעון טענת התיישנות.

ודוק, בית המשפט העליון קבע בפרשת לחאם [5], כאמור, כי 'פעולה לביצוע פסק-הדין יוצרת חזקה שלפיה עומד הזוכה על ביצוע פסק-הדין...', ואולם 'זוכה שאינו משלים את פעולתו במשך שנים רבות, סותר חזקה זו ומפיץ ריח של ויתור על זכותו לפי פסק-הדין' (שם, בעמ' 632) בקביעה זו של בית המשפט העליון טמונה בהכרח ההנחה כי 'פעולה כל שהיא' לביצוע פסק-הדין איננה רק הפעולה האחרונה, המשלימה, לביצוע פסק-הדין (לאמור, פתיחת הליכי הוצאה לפועל), כי אם גם פעולות קודמות לכך".

15. מה מן האמור להלן עולה מהדברים האמורים?

- א. משא ומתן אינו מהווה פעולה לביצוע פסק דין היוצרת חזקה שלפיה עומד הזוכה על ביצוע פסק הדין.
- ב. משא ומתן מהווה פעולה לביצוע פסק דין היוצרת חזקה שלפיה עומד הזוכה על ביצוע פסק הדין.
- ג. משא ומתן מהווה פעולה לביצוע פסק דין היוצרת חזקה שלפיה התובע לא "ישן" על זכויותיו לאחר כישלון המשא ומתן.
- ד. משא ומתן שנכשל אינו מהווה פעולה לביצוע פסק דין היוצרת חזקה שלפיה עומד הזוכה על ביצוע פסק הדין.

ע"א 8301/98 אנואר ; סעיף 21 לחוק ההתיישנות

התיישנות פסק דין

21. פסק דין בתובענה שעברו עליו עשרים וחמש שנה בלי שהזכאי לפיו עשה פעולה כל שהיא כדי לבצעו, רשאי החייב לטעון טענת התיישנות; ואולם פסק דין בתובענה שלפי תכנו אינו טעון ביצוע אינו נתון להתיישנות.

16. בהינתן כי פסק הדין שצוטט עוסק בביצוע פסק דין של פינוי מקרקעין, מהו המשפט הנכון שעולה מהדברים האמורים בו?

- א. כפעולה לביצוע פסק הדין תיחשב רק אותה פעולה פיזית המביאה בפועל לפינוי של המקרקעין.
- ב. פעולה לביצוע פסק הדין היא אך ורק פתיחת תיק פינוי בהוצאה לפועל.
- ג. פעולה לביצוע פסק הדין היא לא בהכרח פעולה המביאה לפינוי המקרקעין.
- ד. פעולה לביצוע פסק הדין יכולה להיות כל פעולה שהיא כל עוד היא תרמה בפועל במבחן התוצאה לפינוי המקרקעין.

ע"א 8301/98 אנואר ; סעיף 21 לחוק ההתיישנות

התיישנות פסק דין

21. פסק דין בתובענה שעברו עליו עשרים וחמש שנה בלי שהזכאי לפיו עשה פעולה כל שהיא כדי לבצעו, רשאי החייב לטעון טענת התיישנות; ואולם פסק דין בתובענה שלפי תכנו אינו טעון ביצוע אינו נתון להתיישנות.

17. דוד מעוניין לתבוע ביטול חוזה שכרת, שנקבע בו כי ייכנס לתוקף רק אם יתקיים תנאי חיצוני לחוזה שאינו תלוי בצדדים, טענתו היא שהתנאי שעליו הסכימו הופך את החוזה לבלתי חוקי.

ממתי תחל להימנות תקופת ההתיישנות של התביעה?

- א. ממועד התקיימות התנאי.
- ב. מהמועד שבו גילה כי התנאי אינו חוקי לטענתו.
- ג. ממועד גילוי דוד על התקיימות התנאי.
- ד. **ממועד כריתת החוזה.**

ע"א 4752/14 נכסי רמת אביב בע"מ ; סעיף 6 לחוק ההתיישנות

תחילת ההתיישנות

6. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה.

18. אבישי עובד אצל יוסף כמלצר במסעדתו. במהלך עבודתו ניצל אבישי את הפסקת הצהריים ושטף את מכוניתו החונה במגרש החניה הסמוך למסעדה, והותיר במקום שלולית מים. בתום ההפסקה חזר אבישי למסעדה, ותוך כדי פינוי אחד השולחנות הפיל על רצפתה שיירי מזון. למרות הנחיה המפורשת שקיבל לנקותם מיד לא עשה זאת. אברהם שבא לסעוד עם אחיו החליק על שלולית המים שבמגרש החניה, ואילו אחיו החליק על שיירי המזון במסעדה, ולשניהם נגרם נזק גוף.

מה הדין?

- א. האחריות לנזקיו של אברהם תוטל על אישי ועל יוסף. האחריות לנזקיו של אחיו תוטל על יוסף.
- ב. **האחריות לנזקיו של אברהם תוטל על אבישי. האחריות לנזקיו של אבישי תוטל על אבישי ויוסף.**
- ג. האחריות לנזקיו של אברהם תוטל על אבישי. האחריות לנזקיו של אחיו תוטל על יוסף.
- ד. האחריות לנזקיהם של אברהם ואחיו תוטל על אבישי ויוסף.

סעיפים 13 ו-16 לפקודת הנזיקין ;

חבות מעביד

13. (א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו –

(1) אם הרשה או אישר את המעשה ;

(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו ;

אולם –

(א) מעביד לא יהא חב על מעשה שעשה מי שאיננו מעובדיו, אלא אחד מעובדיו העביר לו תפקידו בלא הרשאתו המפורשת או המשתמעת של המעביד ;

(ב) מי שהיה אנוס על פי דין להשתמש בשירותו של אדם שאין בחירתו מסורה לו, לא יהיה חב על מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו זו.

(ג) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד ; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.

(ד) לענין סעיף זה, מעשה – לרבות מחדל.

שמירת חבות

16. האמור בסעיפים 12, 14 ו-15 אינו גורע מחבותו של שום אדם על מעשה שעשה והאמור בסעיף 13 אינו גורע מחבותו של העובד על מעשה שעשה.

19. דפנה, סטודנטית לנגינה בפסנתר, בת 22, נחבלה בידיה עקב רשלנות ועברה טיפולים רבים במכון שיקום. לאחר חצי שנה היא השתחררה מהמכון כאשר היא סובלת מנכות קבועה בשתי ידיה. הרופאים העריכו את נכותה הרפואית ב-70%. דפנה היתה נגנית מחוננת ורבים חזו לה עתיד מזהיר בתחום המוזיקה בארץ ובחו"ל. ההערכה היא כי מגיל 30 ועד גיל 60 (גיל הפרישה המקובל בתחום המוזיקה) היא היתה צפויה להרוויח משכורת של נגנית מקצוענית בסך 60,000 ש"ח לחודש. בתור סטודנטית היא העבירה שיעורים פרטיים בעירה והרוויחה 3,000 ש"ח מדי חודש, אך היא לא דיווחה על כך למס הכנסה.

מה אופן חישוב אובדן כושר ההשתכרות שלה?

- מגיל 22 עד 60 יחושב לה 60 אלף ש"ח.
- מגיל 22 עד גיל 30 יחושב לפי 3 אלף ש"ח בחודש. מגיל 30 עד 60 יחושב לה 60 אלף ש"ח בחודש.
- מגיל 22 עד גיל 30 יחושב לפי 3 אלף ש"ח בחודש. מגיל 30 עד 60 יחושב לה עד פי 3 ממוצע השכר בחודש.
- מגיל 22 עד 30 לא יחושב שכר. מגיל 30 עד 60 יחושב לה 60 אלף ש"ח בחודש.

ע"א 9813/07 טובה נעים נ' אבנ"ר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ ; ע"א 237/80 שבה ברששת נ' יגאל האשאש ; ע"א 10064/02 "מגדל" חברה לביטוח בע"מ נ' רים אבו חנא ; 750/79 יונתן קלאוזנר נ' אפרים ברקוביץ,

20. מאי תובעת את יולי בעילה של פרסום ספר עם אמירה העולה לכדי לשון הרע כנגדה.
- מה הדין?**
- בית המשפט רשאי עוד בטרם הגישה יולי את כתב הגנתה להורות על תיקון הפרסום.
 - בית המשפט רשאי לעכב זמנית את פרסום דבר פתיחתו של ההליך המשפטי נגד יולי, חרף התנגדותה של מאי.
 - בית המשפט רשאי לפסוק לטובת מאי פיצוי כדין, אף ללא הוכחת נזק.
 - בית המשפט רשאי להורות על החרמת הספר מכל חנות ספרים, תוך שהוא מותיר ללשכת ההוצאה לפועל את שיקול הדעת מה לעשות עם העותקים המוחזרים.

סעי' 7א, 9(א)-ו(ב) 21 לחוק איסור לשון הרע

פיצוי ללא הוכחת נזק

- א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק; חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסד דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.
 - ב. (ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.
 - ג. (ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.
 - ד. (ד) לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת.
 - ה. (ה) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין סעיף קטן זה –
- "מדד – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;
- "המדד החדש – מדד החודש שקדם לחודש העדכון;
- "המדד הבסיסי – מדד חודש ספטמבר 1998.

צווים נוספים

9. (א) נוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע, לצוות –

(1) על איסור הפצה של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע או על החרמתם; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצאים עותקים כאלה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעותקים שהוחרמו;

(2) על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ובדרך שיקבע בית המשפט.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בספריות ציבוריות, בארכיונים וכיוצא באלה, זולת אם הטיל בית המשפט, בצו החרמה על פי סעיף קטן (א)(1), הגבלה גם על החזקה כזאת, ואין בהן כדי למנוע החזקת עותק של פרסום על ידי הפרט.

סייג לפרסום הליכים

21. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע רשאי בית המשפט, מיזמתו או לבקשת בעל דין, לאסור או לעכב זמנית, מנימוקים שיירשמו פרסום ברבים של הליכי בית המשפט – לרבות כתבי טענות כתבי בי-דין אחרים, כתב אישום ודבר הגשתם של אלה ולרבות פסק דין כל עוד אינו חלוט – במידה שראה צורך בכך לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט ואולם לא יאסור בית משפט ולא יעכב זמנית את פרסום דבר פתיחתו של הליך משפטי, או את הפרסום של כתב אישום, תביעה או פסק דין, אם התנגד לכך הנפגע; העובר על איסור לפי סעיף זה, דינו – מאסר ששה חדשים או קנס 5000 לירות.

21. יעקב, שנהרג בתאונת דרכים, תמך לפני מותו כלכלית באמו החורגת ובסבתו (אם אביו). השתיים הגישו את תביעתן העיקרית לבית המשפט המחוזי בירושלים, ובשל המצוקה הכלכלית שאליה נקלעו ביקשו השתיים להגיש גם בקשה לתשלום תכוף של צורכי מחייתן בסכום של 250,000 ש"ח.

מה הדין?

- א. אימו החורגת וסבתו רשאיות להגיש בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט המחוזי בירושלים.
- ב. אימו החורגת בלבד רשאית להגיש בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט בירושלים.
- ג. אימו החורגת וסבתו רשאיות להגיש בקשה לתשלום תכוף לבית משפט השלום בירושלים.
- ד. סבתו בלבד רשאית להגיש בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט המחוזי בירושלים.

סעי' 5 ו-5א(ב) לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; סעי' 2 ו-78 לפקודת הנזיקין

תשלום תכוף

5. (א) בפרק זה –

"תלויים" – מי שזכאי לפיצויים לפי סעיף 78 לפקודת הנזיקין;

"דרישה" – כפי שנקבע בתקנות.

(ב) מי שחייב בפיצויים לפי חוק זה ישלם, כחלק מהם, לנפגע או למי מהתלויים בו, תוך 60 ימים מקבלת דרישתו בכתב –

- (1) הוצאות שהוציא הנפגע לצרכי ריפוי, לרבות הוצאות אישפוז בבית חולים;
- (2) תשלומים חדשיים שיהיה בהם כדי לספק, עד להחלטה הסופית בענין הפיצויים, את צרכי ריפוי של הנפגע וסיעודו ואת צרכי מחייתו ומחיית בני משפחתו שפרנסתם עליו או את צרכי מחייתם של התלויים בו, לפי הענין; התשלומים לצרכי מחיה ייקבעו תוך התחשבות בהכנסתו של הנפגע עובר לתאונת הדרכים, ובלבד שאם הכנסתו עלתה על ההכנסה המרבית תילקח בחשבון ההכנסה המרבית בלבד.
- (ג) הוצאות סעיף זה יחולו גם על מבטח שביטח חבות לפי חוק זה, לרבות ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח.
- (ד) תשלום לפי פסקאות (1) או (2) של סעיף קטן (ב) ייקרא להלן "תשלום תכוף".
- (ה) (1) חובת התשלום לפי סעיף קטן (ב)(1) לא תחול לגבי נפגע שהוא תושב כהגדרתו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, לגבי הוצאות בשל שירותי בריאות הכלולים בתוספת השניה או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ובלבד שהנפגע זכאי להם לפי אותו חוק;
- (2) אין באמור בפסקה (1), כדי לגרוע מחובת התשלום כאמור לגבי נפגע שהוא תושב בתקופת המתנה לפי סעיף 58 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, חייל שחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינו חל עליו לפי סעיף 55 לחוק האמור, או מי שזכאי בשל הפגיעה לגמלה לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט

5א. (ב) על אף האמור בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, תוגש בקשה לתשלום תכוף לבית משפט השלום שיש לו סמכות מקומית לדון בענין, אולם אם הוגשה כבר התביעה העיקרית לבית משפט שלום פלוני או לבית משפט מחוזי, תוגש לאותו בית משפט גם הבקשה לתשלום תכוף.

הגדרות

2. בפקודה זו –

- "הורים" – לרבות הורי הורים והורים חורגים;
- "חיה" – לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים;
- "חיית בר" – כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם;
- "ילד" – לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;
- "מיטלטלין" – דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחבר;
- "מעביד" – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;
- "מקרקעין" – קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;
- "נזק" – אבדן חיים, אבדן נכס, נזכות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

"נזק ממון – הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים ;
"נכס – מקרקעין או מיטלטלין ;
"נתבע – לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;
"פגיעה – נגיעה שלא כדין בזכות משפטית ;
"תובע – לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;
"תובענה – כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד ;
"תופש – אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.
זכותם של תלויים לפיצויים

78. גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה – יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

22. משה נפגע קשה בתאונת דרכים בשעה שרכב על אופנועו, כשבציודו האחר של הכביש נהג ברכבו חברו הטוב אהרן, ועל המדרכה הסמוכה עמדה אימו. אימו של משה וכן אהרן היו עדים לתאונה. משה הפצוע נפטר במקום האירוע לעיני אימו וחברו אהרן. אימו של משה וחברו אהרן סובלים מנזק נפשי חמור בעקבות האירוע, ומעוניינים לתבוע את נזקיהם.

מה הדין?

- א. הן אימו של משה והן חברו אהרן זכאים לתבוע את נזקיהם ממבטחת האופנוע.
- ב. אימו של משה זכאית לתבוע את נזקיה ממבטחת האופנוע, ואילו אהרן זכאי לתבוע את נזקיו ממבטחת רכבו.
- ג. **אימו של משה זכאית לתבוע את נזקיה ממבטחת האופנוע, ואילו אהרן אינו זכאי לתבוע כלל.**
- ד. אימו של משה אינה זכאית לתבוע כלל, ואילו אהרן זכאי לתבוע את נזקיו ממבטחת רכבו.

סעיף 1 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975; רע"א 444/87 אלסוחה

הגדרות

1. בחוק זה –

"תאונת דרכים" – מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;

"נזק גוף" – מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;

"שימוש ברכב מנועי" – נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן היתנתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"נפגע" – אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;

"פקודת הביטוח" – פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח משולב], תש"ל-1970;

"מבטח" – כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח;

"רכב מנועי" או "רכב" – רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

"ישראלי" – אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבידו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952;

"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" או "מבטח משטחי האחריות האזורית הפלסטינית" – כהגדרתם בפקודת הביטוח.

"האזורים" – כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995.

(פקע)

23. יהורם נהרג בתאונת דרכים עת נהג ברכבו ללא ביטוח לפי פקודת ביטוח רכב מנועי. הוא השאיר אחריו את אביו החורג, אשתו ושני ילדיו. בצוואתו שקוימה בצו ציווה חמישית מעיזבונו לחברו הטוב שמצבו הכלכלי קשה. כולם טוענים כי נתמכו על ידו כלכלית בימי חייו.
מה הדין?

- א. **אביו החורג, אשתו וילדיו זכאים לתבוע פיצויים מקרנית.** חברו הטוב אינו זכאי כלל לתבוע פיצויים.
ב. אביו החורג, אשתו וילדיו וכן חברו הטוב זכאים לתבוע פיצויים מקרנית.
ג. אביו החורג, אשתו וילדיו וכן חברו הטוב אינם זכאים כלל לתבוע פיצויים.
ד. אשתו וילדיו זכאים לתבוע פיצויים מקרנית. אביו החורג וחברו הטוב אינם זכאים כלל לתבוע פיצויים.

סעי' 7 ו-7ב לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; סעי' 2 ו-78 לפקודת הנזיקין

הגבלת זכאותם של נפגעים

7. נפגעים אלה אינם זכאים לפיצויים לפי חוק זה:
- (1) מי שגרם לתאונה במתכוון;
 - (2) מי שנהג ברכב תוך הפרת החוק לתיקון דיני העונשין (שימוש ברכב ללא רשות), תשכ"ד-1964, וכן מי שהיה מצוי ברכב ביוזעו שהנוהגים בו כאמור;
 - (3) מי שנהג ברכב כשאין לו רשיון לנהוג בו, למעט רשיון שפקע מחמת אי תשלום אגרה או מחמת הגבלה שהוטלה לפי פרק ו' לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967;
 - (4) מי שהרכב שימש לו, או סייע בידו, לביצוע פשע.
 - (5) מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימושו ברכב;
 - (6) בעל הרכב או המחזיק בו, שהתיר לאחר לנהוג ברכב כשאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה ושנפגע בתאונת דרכים שאירעה באותה נהיגה, בין בהיותו ברכב ובין מחוצה לו.

זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים

- 7ב. תלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

הגדרות

2. בפקודה זו—

- "הורים" – "לרבות הורי הורים והורים חורגים";
- "חיה" – "לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים";
- "חיית בר" – "כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם";
- "ילד" – "לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;
- "מיטלטלין" – "דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר";

"מעביד – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;

"מקרקעין – "קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;

"נזק – "אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רוחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

"נזק ממון – "הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;

"נכס – "מקרקעין או מיטלטלין;

"נתבע – "לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;

"פגיעה – "נגיעה שלא כדין בזכות משפטית;

"תובע – "לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;

"תובענה – "כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד;

"תופש – "אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

זכותם של תלויים לפיצויים

78. גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה – יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

24. לגיל פוליסת ביטוח חיים המבטיחה במקרה של מוות תשלום לשאריו בסך 100,000 ש"ח. כתוצאה מרשלנותו של שמעון, נפטר גיל. גילה היא רעייתו של גיל. לפי הדין, בתקופת האבל זכאית גילה לקבל את מלוא משכורתה, אף שלא עבדה בפועל. גילה אכן קיבלה את מלוא משכורתה בגין תקופת האבל, בסכום של 10,000 ש"ח, אף שלא עבדה בפועל בתקופה זו. חברת הביטוח שילמה לגילה את מלוא סכום הפוליסה. גילה הגישה תביעה לפיצויים נגד שמעון, ונקבע כי היא זכאית לפיצויים בסכום כולל של 300,000 ש"ח, ולגיל אין יורשים מלבדה.
מהו הסכום שעל שמעון לשלם בפועל לגילה?

א. 300,000 ש"ח.

ב. 200,000 ש"ח.

ג. 290,000 ש"ח.

ד. 190,000 ש"ח.

סעיף 81 לפקודת הנזיקין

סכומים שלא יחושבו

81. בקביעת סכום הפיצויים לא יובאו בחשבון—

(1) סכום שנתקבל או שזכאים לקבלו במות המת לפי חוזה ביטוח;

(2) סכום ששולם או שחייבים לשלמו לרגל האבל על המת.

25. דני רכש מכונית מחברת "רכבים בע"מ", אף שהרכב אמור היה להימסר לדני ביום 1.1, עיכבה החברה את מסירת הרכב לדני בשבוע. לדני נגרם בעקבות זאת נזק ממון, והוא הגיש תביעה כספית בנזיקין לבית המשפט בשל נזקו בגין עיכוב שלא כדין.
מה הדין?

א. על דני להוכיח שהעיכוב היה שלא כדין.

ב. על חברת "רכבים בע"מ" להוכיח שהעיכוב היה כדין.

ג. על דני להוכיח שהעיכוב נעשה בחוסר תום לב.

ד. אין לדני עילה בנזיקין.

סעי' 49 ו-50 לפקודת הנזיקין

עיכוב נכס שלא כדין

49. עיכוב שלא כדין הוא מניעת מיטלטלין שלא כדין מאדם הזכאי להחזיק בהם מיד.

חובת ההוכחה

50. בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין – חובת ההוכחה על הנתבע שהמניעה היתה כדין.

26. אילן, בעליו של דוכן משקאות, עלה ברכבו מתל אביב לירושלים, ובאחד הסיבובים ראה דוכן תפוחים מאולתר של ענת. כשאילן עצר ושאל את ענת לפרט המחיר הזול, ענתה לו ענת שהיא אספה את כל היבול מהשדה הסמוך, שאמנם אינו שלה ושייך לאחר, אך הקפידה לאסוף רק תפוחים שנמצאו בתוך השדה על האדמה מתחת לעצים. אילן השתכנע ורכש את כל ארגזי התפוחים לשימוש עסקי. משנודע הדבר לבעלת השדה תמר לאחר שנתיים וחצי, היא ביקשה להיפרע מאילן וענת בשל כך.

מה הדין?

- א. ענת תהיה פטורה מכיוון שהתפוחים נשרו, ואילן יהיה פטור מכיוון שקמה לו הגנה של תקנת השוק.
- ב. ענת תהיה פטורה מכיוון שהתפוחים נשרו, ואילן יהיה חייב מכיוון שלא קמה לו הגנה של תקנת השוק.
- ג. **ענת ואילן יהיו חייבים בתשלום.**
- ד. ענת תהיה חייבת מכיוון שמדובר בגזל, ואילן יהיה פטור מכיוון שקמה לו הגנה של תקנת השוק.

סעי' 2, 52 לפקודת הנזיקין ; סעי' 50 לחוק המקרקעין

הגדרות

2. "מיטלטלין" – דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר ;

גזל

52. גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

פירות שנשרו לתחום אחר

50. עצים או צמחים אחרים הגדלים סמוך למיצר, פירותיהם שנשרו לתחום מקרקעין שכנים הם של השכן ; נשרו למקום שיש לציבור גישה חפשית אליו, זכאי כל עובר ושב ליטול אותם לעצמו.

27. שירי עברה ניתוח להסרת התוספתן בהרדמה מלאה. לאחר שהתעוררה מהניתוח התגלה כי נגרם לה נזק במעי הגס. ברשומה הרפואית מפורט מהלך הניתוח במלואו. שירי מעוניינת להגיש תביעה נזיקית נגד בית החולים שבו בוצע הניתוח.

על מי מוטל נטל ההוכחה בנסיבות העניין?

- א. **על שירי להוכיח על פי מאזן ההסתברות כי בית החולים התרשל בביצוע הניתוח.**
- ב. מאחר ששירי הייתה בהרדמה מלאה, על בית החולים להוכיח על פי מאזן ההסתברות שלא התרשל בביצוע הניתוח.
- ג. על שירי להוכיח כי בית החולים התרשל בביצוע הניתוח, אך מאחר שהייתה בהרדמה מלאה בזמן הניתוח, עליה לעמוד בנטל הוכחה מופחת של 30%.
- ד. מאחר ששירי הייתה בהרדמה מלאה, על בית החולים להוכיח שלא התרשל בביצוע הניתוח, אולם מאחר שחל הכלל של העברת נטל ההוכחה, על בית החולים לעמוד בנטל הוכחה מופחת של 30%.

סעיף 35 לפקודת הנזיקין

רשלנות

35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות – הרי זו התרשלנות ; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

28. שלמה הוא הבעלים של דירה באשדוד משנת 2000, ורחבעם מתגורר בדירה כשוכר משנת 2002 ונהנה ברציפות מכמות סבירה של אור שמש בחוזה השכירות נקבעו דמי שכירות גבוהים בשל אור השמש המגיע לדירה. בשנת 2019 פרש השכן ירבעם יריעת בד בשטחו, כך שאור השמש נחסם לחלוטין. **מה הדין?**

- א. **ירבעם ביצע עוולה כלפי שלמה בלבד.**
- ב. ירבעם ביצע עוולה כלפי רחבעם בלבד.
- ג. **ירבעם ביצע עוולה כלפי שלמה ורחבעם.**
- ד. ירבעם לא ביצע עוולה במעשיו אלה.

סעי' 48 לפקודת הנזיקין. חלופה א' גם התקבלה כחלופה נכונה

הפרעה לאור שמש

48. אדם עושה עוולה אם הוא מונע, על ידי חסימה או בדרך אחרת, מבעל מקרקעין או מן התופש אותם ליהנות מכמות סבירה של אור שמש, בהתחשב עם מקומם וטיבם של המקרקעין, לאחר שהבעל או התופש או מי שקדמו להם בזכויות אלו נהנו ברציפות מאור זה – שלא לפי תנאי חוזה או הסכם – לפחות חמש עשרה שנים שקדמו בתכוף לחסימה או למניעה.

29. אברהם, בעלים של דירה בבית משותף, השכיר את דירתו (יחד עם החצר המשותפת) של הבניין לדפנה כדי שתנהל בהן גן ילדים. לא ניתנה הסכמתם של הדיירים האחרים בבניין לשימוש ברכוש המשותף, ולא התקבל היתר לשימוש חורג לשם הפעלת גן הילדים. גן הילדים גרם למטרדים של ממש לשכנים לאחר שנה נסגר הגן והשכנים הגישו תביעה לבית המשפט ובה ביקשו כי אברהם ישלם להם פיצויים של דמי שימוש ראויים תמורת השימוש שבוצע ברכוש המשותף ופיצוי על נזק בלתי ממוני על דרך האומדנה שנגרם להם מהמטרדים הנלווים להפעלת הגן. לצורך כך צירפו השכנים חוות דעת שתומכות בטענותיהם.
מה הדין?

- א. השכנים זכאים לפיצוי של דמי שימוש בלבד.
- ב. **השכנים זכאים לפיצוי של דמי שימוש וגם לנזקים בלתי ממוניים.**
- ג. השכנים לא זכאים לפיצויים של דמי שימוש מהטעם שדפנה היא האחראית הבלעדית לנזק זה, וזכאים לפיצויים של נזקים בלתי ממוניים.
- ד. השכנים לא זכאים לפיצויים של דמי שימוש מאברהם מהטעם שדפנה היא האחראית הבלעדית לנזק זה, ואינם זכאים לפיצויים על נזק בלתי ממוני מהטעם שמטרדים אלה אינם בני תביעה על ידי השכנים.

סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט ; סעיף 44(א) לפקודת הנזיקין
חובת ההשבה

1. (א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן – הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן – המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שוויה.

(ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

פירוש

1. בכפוף לפקודת הפרשנות תתפרש פקודה זו לפי עיקרי הפרשנות המשפטית המקובלים באנגליה, וביטויים המשמשים בה – חזקה היא – ככל שהדבר מתיישב עם ההקשר ובאין הוראה אחרת מפורשת – שמשמעותם כמשמעות הנודעת למקביליהם במשפט האנגלי ויתפרשו על דרך זו.

מיטרד ליחיד

44. (א) מיטרד ליחיד הוא כשאדם מתנהג בעצמו או מנהל את עסקו או משתמש במקרקעין התפוששים בידו באופן שיש בו הפרעה של ממש לשימוש סביר במקרקעין של אדם אחר או להנאה סבירה מהם בהתחשב עם מקומם וטיבם ; אך לא ייפרע אדם פיצויים בעד מיטרד ליחיד אלא אם סבל ממנו נזק.

30. בחצות הלילה נכנסו אברהם ושרה לגינתו של יצחק הגובלת בגינתו של אברהם מבלי לקבל את הסכמתו לכך. אברהם התכוון לגנוב ליצחק את שעון המים שהיה בגינתו. שרה, שליוותה את אברהם לא ידעה על כוונותיו, חשבה כי הגינה בבעלות אברהם. אברהם נפל לתוך בור שהיה בגינה וכתוצאה מכך נקע את רגלו השמאלית. שרה הושיטה לאברהם את ידה במטרה לסייע לו להתרומם, מעדה ושברה את שתי רגליו. אברהם ושרה תבעו את יצחק בגין רשלנותו על שהותיר בור שאינו מכוסה בגינתו.

האם יצחק יחויב בתשלום הנזק בנסיבות אלו?

- א. יצחק לא יחויב לפצות את אברהם ולא את שרה, שכן זכותו של יצחק לנהוג בגינתו מנהג בעלים ולהותיר את הבור ללא כל כיסוי.
- ב. יצחק יחויב לפצות גם את אברהם וגם את שרה, שכן הנזק היה צפוי לאור היות הגינות גובלות זו בזו.
- ג. יצחק יפצה את שרה אך לא את אברהם.
- ד. יצחק יפצה את אברהם לאור היות גינתו גובלת בגינת יצחק, אך לא את שר

סעיף 37 לפקודת הנזיקין

אחריות בעל מקרקעין כלפי מסיג גבול

37. האחריות לפי סעיפים 35 ו-36 של בעל מקרקעין או של תופשם, בשל מצבם של המקרקעין, תחזוקתם או תיקונם, לא תחול כלפי מי שנכנס למקרקעין כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה.

31. בית הדין האזורי לעבודה בחיפה פסק כי החממה הפרטית שהקים ירון, ובה יצר זן חדש של תותים, הוקמה תוך ביצוע של עוולות של גזל סודות מסחריים של החברה המעסיקה אותו.
מה הדין?

- א. בית הדין אינו רשאי לפסוק לטובת החברה פיצויים ללא הוכחת נזק.
- ב. שופט בית הדין אינו רשאי להוציא צו מניעה להמשך ייצור זן התותים החדש של ירון.
- ג. **שופט בית הדין אינו רשאי להורות על העברת הבעלות בחממה לחברה בתמורה לתשלום שוויה כערכה ללא ביצוע העוולה לירון.**
- ד. שופט בית הדין אינו רשאי למנות כונס נכסים לחממה ולהסמיכו להיכנס אליה לשם תפיסת הזרעים והשתילים.

סעי' 12, 21 ו-22 לחוק עוולות מסחריות, התשנ"ט-1999.

תחולת סעיפים

12. הסעיפים שבסעיפים 13 עד 21, לא יחולו על עוולות לפי סעיפים 2 ו-3.

השמדת נכסים

21. בית המשפט רשאי להורות, בסיום הדיון בתובענה, על אחד מאלה:

- (1) על השמדת נכסים אשר הופקו תוך ביצוע עוולה או אשר שימשו לביצועה (בסעיף זה – הנכסים);
- (2) אם ביקש זאת התובע – על העברת הבעלות בנכסים לידי, בתמורה לתשלום שווים של הנכסים, כערכם אלמלא ביצוע העוולה;
- (3) על עשיית כל פעולה אחרת בנכסים.

פרק ד': שונות

סמכות בית הדין לעבודה

22. (א) לבית דין אזורי לעבודה תהא סמכות ייחודית לדון–

- (1) בתובענה בין עובד לבית מעביד או חליפו, שעילתה בהפרת הוראה מהוראות פרק ב', והנובעת מיחסי עובד ומעביד;
- (2) בתובענה שעילתה בהפרת הוראה מהוראות פרק ב', הנובעת מחוזה ליצירת יחסי עובד ומעביד, לפני שנוצרו יחסי עובד ומעביד או לאחר שנסתיימו יחסים כאמור.